

22. Tuchtrectelijke consequenties voor twee gedragsdeskundigen

KARINA RONGEN

De rol van de psychiater en de gezondheidszorgpsycholoog als gedragsdeskundigen die adviseren in strafzaken is cruciaal, maar niet zonder risico's. Twee recente uitspraken van het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg van 23 april 2025 (ECLI:NL:TGZCTG:2025:73 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74) onderstrepen de complexe positie waarin gedragsdeskundigen zich kunnen bevinden wanneer hun expertise wordt ingeroepen in juridische procedures. Welke tuchtrectelijke consequenties kan deze positie hebben voor de betrokken deskundigen?

1. Inleiding

Eerder in *JGGZRplus* 2024/45 schreef ik een analyse naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad van 17 oktober 2023 in een drievoudige moordzaak.¹ Deze strafzaak bracht de verschillen tussen het juridische en gedragsdeskundige domein scherp in beeld, wat leidde tot een fundamentele discussie rondom het begrip 'ontoerekenbaarheid' en de verhouding tussen juridische en gedragsdeskundige oordeelsvorming.² De Hoge Raad liet het oordeel van het hof in stand, dat – tegen het advies van de geraadpleegde deskundigen in – de feiten in *verminderde mate* aan de verdachte³ kunnen worden toegerekend.^{4,5} Deze uitkomst leidde tot fundamentele vragen en kritiek vanuit onder andere de psychiatrische beroepsgroep over hoe de rechtspraak omgaat met gedragsdeskundige adviezen, zeker gezien de complexiteit en de uiteenlopende conclusies in de drie gedragsdeskundigenrapportages. Die uiteenlopende conclusies luidden als volgt: volgens de deskundigen van het Pieter Baan Centrum (PBC) alsook volgens de deskundigen die rapporteerden in opdracht van de verdediging konden de feiten de verdachte *niet worden toegerekend*. De deskundigen die rapporteerden in opdracht van het hof

gaven daarentegen aan dat een advies over de (mate van) toerekening niet mogelijk was.

In dit artikel bespreek ik de tuchtrecte zaken naar aanleiding van de klachten die de betrokkene indiende tegen de psychiater en de gezondheidszorgpsycholoog die in opdracht van het hof als gedragsdeskundigen rapporteerden in de strafzaak. In deze tuchtrecte zaken handhaafde het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg (hierna: het Centraal Tuchtcollege of het College), de hoogste tuchtrecte instantie, de maatregel van berisping wegens het opstellen van een inadequate deskundigenrapportage, na een eerdere gegrondverklaring door het Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg (hierna: het Regionaal Tuchtcollege). De opbouw van dit artikel is als volgt. Eerst bespreek ik de rol van de gedragsdeskundige bij het adviseren van de strafrechter over de mate van toerekening (paragraaf 2). Daarna schets ik de bredere juridische context van deze casus (paragraaf 3). Vervolgens behandel ik de tuchtrecte zaken (paragraaf 4), beginnend met de vaststaande feiten en omstandigheden (paragraaf 4.1) en de omvang van de zaak in beroep (paragraaf 4.2). Het toetsingskader licht ik toe in paragraaf 4.3, waarna een bespreking van de inhoudelijke beoordeling volgt (paragraaf 4.4). Het artikel sluit ik af met mijn beschouwingen (paragraaf 5).

2. Toerekenbaarheid en de rol van de deskundige

Van de rechter wordt niet verwacht dat hij over alle deskundigheid beschikt die nodig is om tot een goede beoordeling van de strafzaak te komen. Het staat hem vrij deskundigen te raadplegen. De rechter is degene die toerekent en de gedragsdeskundige degene die iets kan zeggen over of, en zo ja in welke mate, iemand vatbaar is voor toerekening. De wetgever heeft het belang van een deskundigenoordeel

- 1 A.K.M.T. Rongen, 'Beroep op ontoerekenbaarheid wegens psychische stoornis (art. 39 Sr)', *JGGZRplus* 2024/45, p. 5-11.
- 2 Arresten van de Hoge Raad met overwegingen over ontoerekenbaarheid zijn zeer schaars, zie concl. P-G F.W. Bleichrod, ECLI:NL:PHR:2023:610 bij HR 17 oktober 2023, ECLI:NL:HR:2023:1295.
- 3 De strafzaak tegen de verdachte leidde uiteindelijk tot een veroordeling. Deze veroordeelde speelt tevens een rol in andere juridische procedures die voortkomen uit dezelfde casus, waaronder tuchtrecte zaken en een civiele procedure. Afhankelijk van de procedure wordt naar de betrokkene verwezen als 'verdachte' (strafzaak) of 'klager' (tuchtrecte zaken); de term 'betrokkene' wordt tevens gebruikt in de civiele procedure en in contexten waar geen van deze specifieke rollen logisch van toepassing is.
- 4 HR 17 oktober 2023, ECLI:NL:HR:2023:1295.
- 5 Hof 's-Hertogenbosch 17 maart 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:868.

bij strafrechtelijke maatregelen onderkend. Dit heeft geleid tot de wettelijke verplichting voor de rechter om, bij het overwegen van onder meer terbeschikkingstelling (tbs), schriftelijk advies in te winnen van twee gedragsdeskundigen uit verschillende disciplines, onder wie een psychiater (art. 37a lid 3 Sr).⁶

‘Tot 2012 werd uitgegaan van een advies in vijf graden: toerekeningsvatbaar, enigszins verminderd toerekeningsvatbaar, verminderd toerekeningsvatbaar, sterk verminderd toerekeningsvatbaar, of ontoerekeningsvatbaar. In de richtlijn van 2012 werd geconstateerd dat het forensisch psychiatrisch onderzoek vanuit de stand van de medische wetenschap geen basis bood voor schaalverdeling, niet voor de vijfpunts-, maar ook niet voor een driepuntsschaal. Het onderscheid tussen de categorieën enigszins verminderd, verminderd, en sterk verminderd is, zo stelde de richtlijn van 2012, vanuit psychiatrisch onderzoek en bestaande wetenschappelijke kennis niet objectiveerbaar en reproduceerbaar af te grenzen. Beargumenteerd werd dat alleen consensus bestaat over de operationalisering van de uitersten, namelijk toerekenen en niet toerekenen.’⁷

Ondanks het ontbreken van wetenschappelijk onderbouwing voor de graad ‘verminderd toerekeningsvatbaar’, wordt deze in de praktijk kennelijk toch gehanteerd door rechters en officieren van justitie, omdat zij behoefte hebben aan en noodzaak voelen tot gedragskundige differentiatie binnen de uitersten ‘toerekeningsvatbaar’ en ‘ontoerekeningsvatbaar’.⁸ De beslissing van het hof over de (mate van) toerekening (‘verminderd toerekeningsvatbaar’) druist dus niet alleen in tegen het advies van de geraadpleegde forensisch gedragsdeskundigen, maar mist bovendien wetenschappelijke onderbouwing.

De spanningen rondom deze strafzaak vonden ook hun weg naar het tuchtrecht, waarbij onder andere tuchtklachten zijn ingediend tegen de deskundigen die in opdracht van het hof rapporteerden.

3. Breder context

Deze tuchtzaken staan niet op zichzelf, maar maken deel uit van een breder juridisch speelveld rondom dezelfde casus.

Binnen dit speelveld leidde eerder al een tuchtzaak tegen de geneesheer-directeur van de behandelende ggz-instelling tot een berisping wegens het doorbreken van het beroepsgeheim en is diezelfde ggz-instelling ook civielrechtelijk aansprakelijk gesteld door de betrokkene.^{9, 10} Opvallend in de civiele procedure is de uitdaging om een psychiater te vinden die bereid is als deskundige te rapporteren. Dit werd onlangs pijnlijk duidelijk toen bleek dat na een jaar zoeken nog steeds geen psychiater bereid was gevonden om in opdracht van de rechtbank als deskundige op te treden.¹¹ De complexiteit van deze zaak, de aanzienlijke druk en mogelijk de vrees voor tuchtzaken lijken ertoe te leiden dat deskundigen zich hier niet aan durven te branden.

De complexiteit van de zaak en mogelijk de vrees voor tuchtzaken lijken deskundigen ervan te weerhouden om als zodanig op te treden

Opmerkelijk is bovendien dat het Openbaar Ministerie, hoewel de strafzaak na de uitspraak van de Hoge Raad van 17 oktober 2023 onherroepelijk is geworden, op 20 december 2024 met een beroep op art. 42 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) alle stukken uit de civiele procedure heeft opgevraagd.¹² Als toelichting op de interventie gaf het Openbaar Ministerie aan te willen bijdragen aan een zuivere besluitvorming, een motief dat op het eerste gezicht niet direct lijkt te stroken met de gebruikelijke gronden voor interventie vanuit een publiek belang, zoals de openbare orde of een strafrechtelijk belang. Het bevreemdt het Openbaar Ministerie echter dat betrokkene deze civiele procedure is gestart over een eventueel verkeerd gestelde diagnose en/of een abusievelijk voorgeschreven middel. Een dergelijk beroep van het Openbaar Ministerie op art. 42 lid 1 Rv in een civiele procedure, waarbij het Openbaar Ministerie stukken opvraagt in plaats van inbrengt zoals onder art. 42 lid 2 Rv, komt, voor zover mij bekend, hoogstzelden voor.¹³ Deze ongebruikelijke interventie van het Openbaar Ministerie roept dan ook specifieke vragen op over de achterliggende beweegredenen.

9 CTG 27 november 2024, ECLI:NL:TGZCTG:2024:183.

10 Rb. Limburg 2 april 2025, ECLI:NL:RBLIM:2025:3092; Rb. Limburg 5 februari 2025, ECLI:NL:RBLIM:2025:967; Rb. Limburg 18 december 2024, ECLI:NL:RBLIM:2024:9631 en Rb. Limburg 24 april 2024, ECLI:NL:RBLIM:2024:1997.

11 Rb. Limburg 2 april 2025, ECLI:NL:RBLIM:2025:3092.

12 Rb. Limburg 5 februari 2025, ECLI:NL:RBLIM:2025:967. De wet en de parlementaire geschiedenis geven partijen niet de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen de uitoefening door het OM van de in art. 42 Rv neergelegde informatiebevoegdheden.

13 Zie bijvoorbeeld: Rb. Den Haag, 25 juli 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:8895 (*Molukse treinkaping*), r.o. 2.13, waarin een vergelijkbaar beroep op art. 42 lid 1 Rv werd gedaan, waarbij het OM overwoog een conclusie te nemen maar daarvan later afzag. Vergelijk anders: Rb. Midden-Nederland 11 september 2024, ECLI:NL:RBMNE:2024:5356, waar het OM stukken in het geding bracht op grond van art. 42 lid 2 Rv.

6 Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP), *De pro Justitia-rapportage in strafzaken, juridische aspecten, een praktische handreiking*, 2022.

7 Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), *Richtlijn Psychiatrisch onderzoek en rapportage in strafzaken*, 2012 (laatst geautoriseerd 30 januari 2024), p. 79.

8 NVvP-richtlijn, *Psychiatrisch onderzoek en rapportage in strafzaken*, 2012, p. 79-80.

4. Tuchtuitspraken

4.1 Vaststaande feiten en omstandigheden

4.1.1 De strafzaak tegen klager

Klager, die destijds verdacht werd van drievoudige moord in mei 2019 en hiervoor thans onherroepelijk is veroordeeld, werd na onderzoek in het PBC door de rechtbank op 30 juli 2020 veroordeeld tot achttien jaar gevangenisstraf en tbs, ondanks het PBC-advies tot volledige ontoerekeningsvatbaarheid. In de PBC-rapportage werd geconcludeerd dat klager ten tijde van het plegen van de delicten en ook in de dagen ervoor psychotisch ontregeld was. In hoger beroep, na een contra-expertise door de verdediging, gaf ook het hof opdracht tot een nieuw onderzoek. In opdracht van het hof stelden de beklagde psychiater en gezondheidspsycholoog (hierna ook: de rapporteurs) een rapportage (hierna: de rapportage) op, die echter geen advies over de toerekening bevatte.¹⁴

Het hof deed op 17 maart 2022 uitspraak en stelde op basis van drie rapportages vast dat klager ten tijde van de feiten leed aan een ziekelijke stoornis van de geestvermogens, zonder de precieze aard hiervan te benoemen. Het hof oordeelde dat de feiten in verminderde mate aan klager konden worden toegerekend en veroordeelde hem tot 22 jaar gevangenisstraf en tbs.¹⁵

Tegen dit arrest stelde klager cassatie in. De Hoge Raad vernietigde bij arrest van 17 oktober 2023 de uitspraak van het hof uitsluitend voor zover het de duur van de opgelegde gevangenisstraf betrof, die met twee maanden werd verminderd. Voor het overige bleef de uitspraak van het hof in stand.¹⁶

4.1.2 Het onderzoek en de rapportage

De gezondheidszorgpsycholoog en de psychiater, beiden geregistreerd in het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD)¹⁷ (de rapporteurs), kregen van de raadsheer-commissaris¹⁸ opdracht voor een dubbelrapportage. Naast de standaardvraagstelling (die diagnostiek, de doorwerking van de stoornis, de gevaarsprognose c.q. risicotaxatie, het interventieadvies en advies over het juridische kader omvat)¹⁹, werd aan de rapporteurs een zogeheten ‘bijzondere vraagstelling’ voorgelegd. Hierin werd gevraagd naar de argumenten en het oordeel van de rechtbank over de toerekenbaarheid, met name waar dit afweek

van het PBC-advies tot volledige ontoerekeningsvatbaarheid van verdachte.²⁰

In het kader van hun onderzoek spraken de rapporteurs tussen juni en december 2021 op verschillende momenten met klager, waaronder één gezamenlijk gesprek. Bij de eerste twee gesprekken met de psychiater was een arts in opleiding aanwezig, die voorheen werkzaam was bij de ggz-instelling waar klager behandeld werd. De rapporteurs bestudeerden het omvangrijke dossier (meer dan zesduizend pagina's) met de focus op aanwijzingen voor een paranoïde-psychotische toestand, maar vonden deze niet, zo vermeldden zij reeds aan het begin van hun rapportage.²¹

Voor de beantwoording van de standaardvraagstelling door de rapporteurs verwijs ik naar paragraaf 2 van de beslissing van het Centraal Tuchtcollege, die overweging 3.9 van de beslissing van het Regionaal Tuchtcollege herhaalt.²² De bijzondere vraagstelling beantwoorden de rapporteurs als volgt:

‘De rechtbank heeft naar de mening van rapporteurs terecht een aantal kritische vragen gesteld bij het verhaal dat betrokkene vertelt. Dat verhaal wordt aan de ene kant niet duidelijk door observaties van anderen ondersteund en het laat aan de andere kant een aantal vragen onbeantwoord. Ook snappen rapporteurs dat de rechtbank kritisch is geweest jegens de rapporteurs van het Pieter Baan Centrum. In hun argumentatie gaan zij uit van een tweetal incorrecte veronderstellingen. Bovendien kennen zij relatief veel gewicht toe aan het verhaal van betrokkene zelf en minder aan de observaties van anderen, m.n. van andere clinici.’²³

4.1.3 Vaststelling feiten door Centraal Tuchtcollege

Het Centraal Tuchtcollege baseert zijn beoordeling van het beroep op de feiten zoals vastgesteld door het Regionaal Tuchtcollege in overweging 3 (‘Wat is er gebeurd?’) en zoals hiervoor kernachtig samengevat. Het Centraal Tuchtcollege maakt hierop echter een belangrijke uitzondering. Het neemt de vaststelling van het Regionaal Tuchtcollege, betreffende de psychotische ontregeling van klager, *niet* over als een vaststaand feit voor zijn eigen tuchtrechtelijke beoordeling. Deze vaststelling (onder 3.3) behelst de vaststelling van het Regionaal Tuchtcollege dat de rapporteurs in de rapportage de vraag of klager psychotisch ontregeld was, opengelaten hebben.²⁴

Deze uitzondering betekent dat het Centraal Tuchtcollege op dit specifieke punt – de omgang van de rapporteurs met de vraag naar psychotische ontregeling en de weergave daarvan in hun rapportage – een zelfstandige beoordeling uitvoert.

14 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, par. 2 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, par. 2.

15 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, par. 2 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, par. 2.

16 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, par. 2 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, par. 2.

17 Voor deskundigen die in dit register geregistreerd staan gelden kwaliteitseisen.

18 Raadsheer-commissaris: een raadsheer (rechter) bij het gerechtshof die onderzoekstaken verricht in hoger beroep, vergelijkbaar met een rechter-commissaris in eerste aanleg.

19 Zie Bijlage *Vraagstelling pro Justitia-rapportage oplegging straf volwasenen* (NIFP 2020) bij de Handreiking *De pro Justitia-rapportage in strafzaken, juridische aspecten*, NIFP 2022.

20 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, par. 2 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, par. 2.

21 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, par. 2 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, par. 2.

22 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, par. 2 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, par. 2.

23 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, par. 2 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, par. 2.

24 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.1 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.1.

De vraag of klager lijdend was aan een psychische stoornis beantwoordden de rapporteurs wel. Op basis van de op dat moment beschikbare informatie vonden zij onvoldoende redenen om te spreken van een welomschreven psychopathologie. Zo vonden zij geen aanwijzingen voor schizofrenie of een persoonlijkheidsstoornis. Wel kwalificeerden de rapporteurs het intra- en interpersoonlijke functioneren van betrokkene als ‘gemankeerd’ en lieten zij open dat in de toekomst, met meer informatie, mogelijk wel tot de vaststelling van persoonlijkheidspathologie besloten zou kunnen worden.²⁵

4.2 Omvang van de zaak in beroep

De psychiater en de gezondheidszorgpsycholoog waren het niet eens met de beslissing van het Regionaal Tuchtcollege voor zover deze de klachtonderdelen 2a, 2b en 2c gegrond verklaarde. Omdat klager geen incidenteel beroep instelde tegen de door het Regionaal Tuchtcollege ongegrond verklaarde klachtonderdelen, konden deze in beroep bij het Centraal Tuchtcollege niet meer worden beoordeeld. Hierdoor ging de mogelijkheid verloren om ook over deze klachtonderdelen het oordeel van het Centraal Tuchtcollege te verkrijgen.²⁶

4.3 Toetsingskader

Het Centraal Tuchtcollege beoordeelt het beroepsmatig handelen van de rapporteurs aan de hand van de voor hen geldende beroepsnormen en andere professionele standaarden. Deze omvatten voor beide rapporteurs de gedragscode van het NRGD, en specifiek voor de psychiater de richtlijn ‘Psychiatrisch onderzoek en rapportage in strafzaken’ (2012) van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), en voor de gezondheidszorgpsycholoog de richtlijn ‘Forensisch Psychologisch onderzoek en rapportage in het strafrecht’ (2018) van het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP).²⁷

Een pro Justitia-rapportage is een deskundigenrapportage, aldus het Centraal Tuchtcollege.

De pro Justitia-rapportage is een onderzoek dat tot stand komt binnen het strafrechtelijk domein. Hierbij treedt niet de betrokkene zelf op als opdrachtgever, maar de overheid,

doorgaans vertegenwoordigd door de rechter-commissaris of de officier van justitie. Ook namens de verdachte, bijvoorbeeld door diens advocaat, kan een dergelijke rapportage worden aangevraagd voor aanvullende vragen of een second opinion. De rapportage wordt opgesteld door een onafhankelijke gedragsdeskundige, meestal een psychiater en/of psycholoog, die door de rechter-commissaris of officier van justitie wordt benoemd. Deze rapportage wordt vervolgens door de rechter gebruikt bij de behandeling van de strafzaak.²⁸

Voor dergelijke rapportages gelden vaste criteria. Deze luiden als volgt:

1. Het rapport vermeldt de feiten, omstandigheden en bevindingen waarop het berust.
2. Het rapport geeft blijk van een geschikte methode van onderzoek om de voorgelegde vraagstelling te beantwoorden.
3. In het rapport wordt op inzichtelijke en consistente wijze uiteengezet op welke gronden de conclusies van het rapport steunen.
4. Het rapport vermeldt de bronnen waarop het berust, daaronder begrepen de gebruikte literatuur en de geconsulteerde personen.
5. De rapporteur blijft binnen de grenzen van zijn deskundigheid.²⁹

Het Centraal Tuchtcollege beoordeelt volledig – of, in juridische termen, past een *volle toetsing* toe op – het onderzoek in een deskundigenrapportage. Dit betekent dat het College zelfstandig toetst of het onderzoek – vanuit het perspectief van vakkundigheid (voldoen aan professionele standaarden en beroeps- en gedragscodes) en zorgvuldigheid (nauwgezette en zorgvuldige uitvoering) – de tuchtrechtelijke toets der kritiek kan doorstaan.³⁰

In tegenstelling tot het onderzoek wordt de conclusie van de rapportage slechts marginaal getoetst. Dit betekent dat het College niet zelf inhoudelijk beoordeelt of de conclusie ‘juist’ is, maar uitsluitend beziet of de deskundige in redelijkheid tot die conclusie heeft kunnen komen, gegeven het uitgevoerde onderzoek. De *marginale beoordeling* is een juridische term die uitdrukt dat het College het professionele oordeel van de deskundige respecteert en alleen ingrijpt als de conclusie overduidelijk onredelijk of onbegrijpelijk is. Een correctie volgt derhalve alleen bij een evident onjuiste conclusie. Bij een pro Justitia-rapportage vormt de conclusie de beantwoording van de standaard-

25 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.1 en par. 2 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.1 en par. 2.

26 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.2-3.4 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.2-3.4. Deze ongegrond verklaarde klachtonderdelen betroffen de aanwezigheid van een arts in opleiding tot specialist psychiatrie en de informatievoorziening daarover (klachtonderdeel 1a en 1b), het onvolledig en selectief gebruik van bronnen (klachtonderdeel 2a met uitzondering van het niet opvragen van het niet-geanonimiseerde dossier), het onvoldoende onderbouwen van het niet horen van meer referenten, het bagatelliseren van een zelfmoordpoging en de aanwezigheid van een doelredenering (klachtonderdeel 2b), het buiten de grenzen van de deskundigheid treden door een gebrekkige onderzoeksrelatie (klachtonderdeel 2c met uitzondering van het verwijt over vooringenomenheid) en het nalaten zich bij diverse instanties ervan te vergewissen dat de informatie volledig was (klachtonderdeel 3). De gegrond verklaarde klachten worden in paragraaf 4.4 besproken.

27 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.5 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.5.

28 Handreiking *De pro Justitia-rapportage in strafzaken, juridische aspecten*, NIFP 2022.

29 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.5 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.5.

30 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.5 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.5.

eventueel bijzondere vraagstelling die de opdrachtgever (i.c. het hof) aan de deskundigen heeft voorgelegd.³¹

lijk ‘zoek- en bladerwerk’ van de lezer om de redenering te volgen.³⁵

Het College beoordeelt niet inhoudelijk of de conclusie ‘juist’ is, maar uitsluitend of de deskundige in redelijkheid tot die conclusie heeft kunnen komen

Het College stelt vast dat de onderbouwing van de bevindingen inadequaat is, wat de gedragsdeskundigen tuchtrechtelijk ernstig wordt aangerekend

Net als het Regionaal Tuchtcollege benadrukt het Centraal Tuchtcollege dat het College niet beoordeelt of de psychiater en de gezondheidszorgpsycholoog op basis van hun onderzoek tot de conclusie hadden *moeten* komen dat klager voorafgaand en/of ten tijde van het ten laste gelegde psychotisch gedecompenseerd was. Het College toetst hierbij niet of klager daadwerkelijk psychotisch ontregeld was, maar richt zich op de vraag of het onderzoek en de rapportage van de rapporteurs op dit cruciale punt voldeden aan de eisen van vakkundigheid en zorgvuldigheid, en of de conclusie om de vraag open te laten inzichtelijk en navolgbaar is onderbouwd. Dit vormt een belangrijk onderdeel van de tuchtrechtelijke toetsing van de rapportage.³²

Concrete tekortkomingen die het College benoemt, zijn onder meer dat de multidisciplinaire forensisch gedragskundige beschouwing niet steeds logisch voortvloeit uit de voorafgaande verslaglegging en onvoldoende is onderbouwd. De onderbouwing van bevindingen is versnipperd over de rapportage, en theoretische beschouwingen worden niet altijd gekoppeld aan onderzoeksbevindingen. Als voorbeelden van deze tekortkomingen noemt het College specifieke passages uit de rapportage. Zo wordt de indruk van de rapporteurs na het bekijken van politieverhoren – dat betrokkene allerminst psychotisch leek – niet voldoende onderbouwd met verwijzingen naar de relevante pagina’s in de rapportage. Ook de theoretische beschouwing over een ‘borderline persoonlijkheidsorganisatie’ wordt onvoldoende gekoppeld aan de bevindingen over betrokkene. Daarnaast blijft onduidelijk waarom de ‘onafgestemdheid’ van betrokkene volgens de rapporteurs ‘autistiform’ aandoet en waarom zij dit niet hebben geëvalueerd in termen van ontwikkelingsproblematiek.

4.4 Inhoudelijke beoordeling

4.4.1 Gebruik van beschikbare bronnen

Het Regionaal Tuchtcollege achtte klachtonderdeel 2a waarin klager de rapporteurs verweet relevante bronnen onjuist te hebben gebruikt, deels gegrond, met name omdat de rapporteurs nalieten een niet-geanonimiseerd medisch dossier van het Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC) op te vragen. In beroep kwam het Centraal Tuchtcollege echter tot het oordeel dat dit klachtonderdeel alsnog ongegrond was. Het Centraal Tuchtcollege motiveerde dit door te stellen dat het gebruikte geanonimiseerde PPC-dossier bruikbaar was en de bronnen herleidbaar, hoewel het wel beter was geweest als de rapporteurs de keuze voor de geanonimiseerde versie hadden toegelicht.³³

Het College benadrukt, evenals het Regionaal Tuchtcollege, dat de argumentatie voor en tegen de aanwezigheid van een psychotisch toestandsbeeld uitgebreider en nauwgezetter had moeten worden behandeld om inzichtelijk te zijn. Ook de overwegingen over mogelijk middelengebruik zijn onvoldoende inzichtelijk en consistent in relatie tot het toxicologisch onderzoek.³⁶

4.4.2 Geen inzichtelijke en consistente uiteenzetting

Het Centraal Tuchtcollege oordeelde, net als het Regionaal Tuchtcollege, dat klachtonderdeel 2b gedeeltelijk gegrond was. In dit klachtonderdeel werd de rapporteurs verweten de gronden voor de conclusies in hun rapportage onvoldoende inzichtelijk en consistent te hebben uiteengezet. Het College stelt vast dat de omvangrijke rapportage onvoldoende inzichtelijk en weinig gestructureerd is, wat de consistentie niet ten goede komt.³⁴ Dit vereist aanzien-

Kortom, het College concludeert dat de psychiater en de gezondheidszorgpsycholoog de inzichtelijkheid en consistentie van de rapportage onvoldoende hebben bewaakt en de waarde van hun onderzoeksbevindingen ‘strakker’ hadden moeten verwoorden. De onderbouwing van de bevindingen is hierdoor inadequaat, wat de psychiater en de gezondheidszorgpsycholoog tuchtrechtelijk ernstig wordt aangerekend. Ook de conclusie, namelijk de beantwoording van de standaard- en bijzondere vraagstelling van het hof, had ‘strakker’ gekund.³⁷

4.4.3 Schijn van vooringenomenheid

Het Regionaal Tuchtcollege achtte het deel van klachtonderdeel 2c waarin klager de psychiater vooringenomenheid

31 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.5 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.5.

32 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.6 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.6.

33 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.7-3.9 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.7-3.9.

34 Uit de overwegingen van het Regionaal Tuchtcollege volgt dat de rapportage niet volgens het gebruikelijke, door het NIFP aanbevolen format is opgebouwd (paragraaf 2 van de beslissing van het Centraal Tuchtcollege waarin overweging 5.19 van de beslissing van het Regionaal Tuchtcollege is herhaald).

35 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.10-3.13 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.10-3.13.

36 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.11 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.11.

37 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.11-3.12 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.11-3.12.

verweert gegrond. Het oordeelde dat de psychiater zijn waarnemingen onvoldoende objectief had weergegeven, wat een schijn van vooringenomenheid met zich meebracht. In beroep vond het Centraal Tuchtcollege echter onvoldoende basis voor het verwijt van vooringenomenheid. Hoewel sommige waarnemingen anders geformuleerd konden worden, rechtvaardigde dit volgens het Centraal Tuchtcollege niet de conclusie van vooringenomenheid, waardoor dit klachtonderdeel alsnog ongegrond werd verklaard.³⁸

4.4.4 Slotsom en maatregel

Het Centraal Tuchtcollege verklaarde het beroep van zowel de psychiater als de gezondheidszorgpsycholoog gedeeltelijk gegrond. Anders dan het Regionaal Tuchtcollege oordeelde het Centraal Tuchtcollege dat de klacht over het gebruik van beschikbare bronnen voor beide rapporteurs ongegrond was. Ook de klacht over vooringenomenheid van de psychiater werd alsnog ongegrond verklaard. De klacht over de inzichtelijkheid en consistentie van de rapportage bleef, conform het oordeel van het Regionaal Tuchtcollege, voor beide rapporteurs deels gegrond.³⁹

Het Centraal Tuchtcollege oordeelde dat zowel de psychiater als de gezondheidszorgpsycholoog een ernstig tuchtrechtelijk verwijt treft. Zij hebben in hun rapportage op onvoldoende inzichtelijke en consistente wijze de gronden voor hun conclusies uiteengezet. Hiermee voldeed de pro Justitia-rapportage niet aan de eisen die het Centraal Tuchtcollege aan rapporten stelt. Ondanks de complexiteit van het onderzoek en het alsnog ongegrond verklaren van klachtonderdelen 2a en 2c, ziet het Centraal Tuchtcollege geen aanleiding om een mildere maatregel op te leggen en handhaaft de maatregel van berisping voor zowel de psychiater als de gezondheidszorgpsycholoog.⁴⁰

De pro Justitia-rapportage voldeed niet aan de eisen die het Centraal Tuchtcollege aan rapporten stelt

Eén van de grootste punten van kritiek van het Centraal Tuchtcollege is dat de rapporteurs de vraag of klager psychotisch ontregeld was, onbeantwoord lieten en geen advies over de toerekening gaven, terwijl dit belangrijke aspecten waren in de deskundigenrapportage ten behoeve van de strafzaak. Het Centraal Tuchtcollege bekritiseert niet *dat* de rapporteurs geen advies gaven, maar *hoe* ze

tot die keuze kwamen en hoe ze hun bevindingen (of het gebrek daaraan) hebben onderbouwd in de rapportage.

Hoewel de tuchtrechter bij zijn beoordeling van het tuchtrechtelijk verwijt de eventuele gevolgen van het handelen niet mag meenemen, kunnen deze gevolgen wel een rol spelen bij het bepalen van de op te leggen tuchtrechtelijke maatregel.

5. Beschouwingen auteur

Deze strafzaak en de daaraan gerelateerde tuchtzaken belichten de complexe interactie tussen het juridische en gedragsdeskundige domein. Ze maken tevens de aanzienlijke druk op en de potentieel ingrijpende tuchtrechtelijke gevolgen voor gedragsdeskundigen duidelijk. Tegelijkertijd is de kwaliteit van de pro Justitia-rapportage – in het bijzonder inzichtelijkheid, consistentie en adequate onderbouwing van de bevindingen – van cruciaal belang.

Dit belang wordt onderstreept door de aanzienlijke invloed van deze rapportages op beslissingen in strafzaken, waarbij zij zelfs het verschil kunnen betekenen tussen veroordeling of vrijspraak. De cruciale informatie over de toerekenbaarheid van de verdachte, die deskundigen verschaffen ter advisering van de rechter, is van bijzonder belang bij het bepalen van straffen en maatregelen door de strafrechter.⁴¹ Een inadequate rapportage op dit punt kan verstrekkende gevolgen hebben voor de verdachte.

Gezien deze impact is het essentieel dat pro Justitia-rapportages voldoen aan de beroepsnormen en andere professionele standaarden, zodat zij de tuchtrechtelijke toets der kritiek kunnen doorstaan. Alleen zo kan recht worden gedaan aan individuen met psychische problemen en kunnen de beginselen van rechtsgelijkheid, rechtszekerheid en een eerlijk proces worden gewaarborgd. Dit komt uiteindelijk zowel de verdachten als de samenleving ten goede.

Het stof van de discussie over deze strafzaak is voorlopig nog niet neergedaald, zeker niet na deze uitspraken van de hoogste tuchtrechter.

Dit artikel is afgesloten op 26 mei 2025.

Over de auteur

Mr. A.K.M.T. (Karina) Rongen

Advocaat gezondheidsrecht bij Rongen Advocatuur en redacteur van JGGZRplus.

38 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.14-3.17.

39 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.18 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.18.

40 ECLI:NL:TGZCTG:2025:73, r.o. 3.19 en ECLI:NL:TGZCTG:2025:74, r.o. 3.19.

41 R.M.S. van Es, *The mind in the courtroom: on forensic mental health reports in judicial decision-making about guilt and sentencing in the Netherlands*, Dissertatie: Institute of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, Leiden University, 9 november 2023.